



**Državni izpitni center**



SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

# **GEOGRAFIJA**

**NAVODILA ZA OCENJEVANJE**

**Torek, 2. junij 2009**

**SPLOŠNA MATURA**

### **Splošna navodila zunanjim ocenjevalcem**

1. Zunanji ocenjevalec mora smiselno slediti navodilom za ocenjevanje, v katerih so zapisani moderirani odgovori za posamezen izpitni komplet.
2. Če kandidat poleg pravilne ugotovitve napiše še izključujočo, nepravilno trditev, se odgovor ovrednoti z nič (0) točkami.
3. Nejasne in nečitljive rešitve ter nejasni kandidatovi popravki se ovrednotijo z nič (0) točkami.
4. Slovenska zemljepisna imena in geografski pojmi morajo biti v celoti poimenovani pravilno.
5. Pri tujih poimenovanjih naselbinskih in nenaselbinskih zemljepisnih imenih se dopušča zamenjava ali izpustitev ene črke.
6. Pri vprašanjih višje ravni (pojasnite, analizirajte, ovrednotite) so v rešitvah navedeni le elementi. Za pravilni odgovor se upošteva, če kandidat uporabi vsaj en element v smiselni besedni zvezi.

**IZPITNA POLA 1 (Obča geografija – Izbrane regije)****A1 – OBČA**

1. DA, NE, NE  
*Za tri pravilne odgovore 2 točki, za dva 1 točka.*
2. *Hidrogram 1: snežni / nivalni rečni režim*  
*Hidrogram 2: dežni / pluvialni rečni režim*  
*Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.*
3. Visoke temperature / visoke temperature vode / visoke temperature zraka / močno izhlapevanje. Majhna količina padavin / območje visokega zračnega pritiska / območje suhega zraka / vetrovi pospešujejo izhlapevanje / majhen dotok rek.  
*Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.*
4. C brez večje količine podzemeljskih voda (Skandinavsko gorovje)  
A podtalnica (Panonska kotlina)  
B skalna voda (Dinarsko gorstvo)  
*Za tri pravilne odgovore 2 točki, za dva ali enega 1 točka.*
5. *Naravnogeografski vzrok (elementi pojasnila):* Ujeta je bila v preteklosti. / Ujeta je med dve neprepustni plasti kamnin. / Stik z (onesnaženimi) vodami na površju je majhen ali pa ga ni.  
*Družbenogeografski vzrok (elementi pojasnila):* Redka poselitev. / Ekstenzivno kmetijstvo. / Malo industrije. / Redke prometne povezave.  
*Za dve pravilni pojasnitvi 2 točki, za eno 1 točka.*

**A2 – OBČA**

6. Urbanizacija.  
**1 točka**
7. Velikost naselja / število prebivalcev / funkcija naselja / gostota poselitve / gostota pozidave / gospodarska usmerjenost / oblika naselja / način življenja / delež zelenih površin / infrastrukturna opremljenost / videz naselja / višina in tip stavb / onesnaženost okolja.  
*Za tri pravilne odgovore 2 točki, za dva 1 točka.*
8. *Priloga 1: gručasto naselje / gručasta vas.*  
*Priloga 2: razloženo naselje / razložena vas.*  
*Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.*
9. Razgiban relief / gričevnat relief, svet / gričevje / strma pobočja / strm relief / ozke doline / nestabilna pobočja / plazovita tla / pomanjkanje ravnega sveta.  
**1 točka**
10. Deagrarizacija / razvoj različnih terciarnih in sekundarnih dejavnosti / pojav spalnih naselij / prevladuje bivalna funkcija / zmanjšana vloga kmetijstva / kmečki domovi zgubljajo prvotno funkcijo / narašča število stavb urbanega tipa / narašča število stanovanjskih hiš, blokov in drugih stavb neagrarnega značaja / prostorsko širjenje naselja / izginja prvotna zgradba vaških naselij / zmanjšanje deleža zelenih, kmetijskih površin / izboljšanje infrastrukture / več hrupa / večja onesnaženost zraka.  
*Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.*
11. Selitve prebivalstva iz mestnih središč na obrobje mest. / Premeščanje industrije, delovnih mest na mestno obrobje. / Boljša kakovost bivanja na obrobju. / Nižje cene nepremičnin na obrobju. / Nastanek novih oskrbnih središč. / Višja kupna moč prebivalstva.  
*Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.*

**B1 – SVET**

12. DA, DA, NE  
*Za tri pravilne odgovore 2 točki, za dva 1 točka.*
13. *Tip naravnega rastlinstva:* Savansko rastlinstvo / savana / drevesna savana  
*Razporeditev padavin:* Menjavanje sušne in deževne dobe. / Deževna doba ob visokem soncu. / Deževna doba, ko je sonce v zenitu. / Sušna doba, ko je sonce na nasprotni strani ekvatorja (na nasprotni polobli).  
*Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.*
14. *Tip podnebja:* Puščavsko podnebje / tropsko suho podnebje / tropsko suho in polsuho podnebje / subtropsko suho in polsuho podnebje.  
*Vzroka:* Lega v subtropskem območju visokega zračnega tlaka (lega ob povratniku, lega v območju spuščanja zraka). / Ob obali teče hladen (Benguelski) tok. / Zavetna lega (pred pasati).  
*Za tri pravilne odgovore 3 točke, za dva 2 točki, za enega pa 1 točka.*
15. Zaradi višje nadmorske višine / zaradi drugačnih podnebnih razmer.  
**1 točka.**
16. *Temperaturne značilnosti:* Zaradi lege ob ekvatorju so temperature vse leto visoke (povprečne mesečne od 24 do 30 °C). / Zaradi ekvatorialne lege ima območje izravnane temperaturni režim. / Zaradi ekvatorialne lege ima območje majhne (povprečne) letne temperaturne amplitude. / Zaradi visokega sonca čez leto so temperature vse leto visoke.  
*Padavinske značilnosti:* Zaradi stalnega stekanja in dviganja zračnih mas ob ekvatorju so enakomerno namočeni vsi meseci. / Zaradi stekanja SV in JV pasatov v ekvatorialnem pasu ima območje vlažno podnebje brez sušnih dob (1500 do 4000 mm padavin letno). / Zaradi velike pregretosti površja in visoke vlažnosti zraka ob ekvatorju se vsak dan pojavljajo popoldanske plohe in nevihte (konvekcijske padavine).  
*Za smiselno vzročno-posledično pojasnitev obeh značilnosti 2 točki, za vzročno-posledično pojasnitev ene značilnosti 1 točka.*

**B2 – SVET**

17. A: Nizka količina padavin / pod 250 mm padavin / sušno ali puščavsko območje / areično območje / slana ali plitva prst.  
B: Razgiban relief / višja nadmorska višina / strma pobočja / sprana prst / velika količina padavin / tropski deževni gozd.  
*Za oba smiselna opisa 2 točki, za enega 1 točka.*
18. *Pozitivna učinka:* Povečan hektarski donos / nove visokorodne vrste rastlin / povečanje odpornosti rastlin / povečana zanesljivost letin / povečan zaslužek kmetov / obnovitev zaraščenih ali opuščanih kmetijskih površin / večje število letin / zmanjšan uvoz hrane / modernizacija kmetijstva.  
*Negativna učinka:* Prezadolženost in povečana brezposelnost dela kmetov / večja onesnaženost okolja / pretirano izčrpavanje prsti / povečane razlike med bogatimi in revnimi kmeti (ker revnejši niso imeli sredstev, niso zdržali konkurence).  
*Za štiri pravilne opise 2 točki, za dva ali tri 1 točka.*
19. *Največja proizvajalka:* Saudova Arabija  
*Najmanjša proizvajalka:* Kuvajt  
*Za obe pravilno vpisani državi 1 točka.*
20. Večina bogastva je v rokah zasebnikov (šejkov). / Vladajoča elita si razdeli večino dobička. / Gospodarstvo je zelo enostransko usmerjeno. / Premalo se vlaga v razvijanje drugih dejavnosti (npr. slabi pogoji za razvoj kmetijstva). / Za druge dejavnosti skrbi država, ki ima pogosto premalo sredstev. / Veliko dela opravijo priseljeni delavci. / Velikokrat so lastniki tujci (multinacionalne družbe), ki ne skrbijo za razvoj druge države.  
*Za oba smiselno opisana vzroka 2 točki, za enega 1 točka.*

21. *Pojasnitev vzroka:* Nastanek samostojne države Izrael po 2. svetovni vojni. / Neenakomerna razporeditev vodnih virov. / Velike verske razlike in pojasnitev v povezavi z zgodovinskim razvojem.  
*Opis današnjega stanja:* Nesoglasja med Izraelci in Palestinci, pogosti teroristični napadi. / Boj Palestincev za lastno državo. / Veliko Palestincev v begunskih taboriščih.  
*Predvidevanje razvoja:* ZDA bodo še naprej podpirale Izraelce, spopadi se bodo nadaljevali ... / Izraelci bodo zapustili zasedena ozemlja – nastala bo palestinska država ...  
*Pravilen je vsak odgovor, v katerem kandidat smiselno predvidi vsak mogoč nadaljnji razvoj, ki temelji na poznavanju dejstev iz preteklosti in sedanjih dogajanj na tem območju.*  
*Za tri smiselne odgovore 3 točke, za dva 2 točki, za enega 1 točka.*

## C1 – EVROPA

22. 2 Ardeni  
 3 Apenini  
 3 Alpe  
 2 Češko rudogorje  
*Za štiri pravilne vpise 2 točki, za tri ali dva 1 točka.*

23.	<i>Klimogram 1 – Frankfurt</i>	<i>Klimogram 2 – Praga</i>
	Manjša letna temperaturna amplituda.	Večja letna temperaturna amplituda.
	Manj hladne zime (višje jan. temp.).	Bolj hladne zime (nižje jan. temp.).
	Višja letna količina padavin.	Nižja letna količina padavin.
	Manj izrazit poletni višek padavin.	Izrazitejši poletni višek padavin.
	Nekoliko večji vpliv morja in manjši celine.	Nekoliko večji vpliv celine in manjši morja.

*Za oba odgovora 2 točki, za pravilen vpis mest 1 točka, za katero koli pravilno pojasnitev 1 točka.*

24. Prehodno kontinentalno (celinsko) podnebje / kontinentalno (celinsko) podnebje / kontinentalno (celinsko) vlažno podnebje / srednjeevropsko prehodno podnebje.  
**1 točka**
25. DA Odločilno vlogo pri njenem nastanku je imela tektonika.  
 / Odločilno vlogo pri njenem nastanku je imela rečna erozija.  
 DA Za pokrajino je značilno vinogradništvo.  
 DA Območje je zajela zgodnja industrializacija.  
 / V zadnjih desetletjih se močno gospodarsko razvija.  
*Za tri pravilne odgovore 2 točki, za dva 1 točka.*
26. *Vzroka:* Razdelitev Nemčije, železna zavesa. / V zahodnem delu je bil kapitalizem, v vzhodnem pa socializem. / Razlike v družbeni ureditvi. / Plansko gospodarstvo na vzhodu. / Vpliv Sovjetske zveze na vzhodu. / Različen vpliv politike na gospodarstvo.  
*Razliki:* Industrija na zahodu je bolj razvita ali na vzhodu slabše. / Industrija na zahodu je manjši onesnaževalec okolja ali na vzhodu večji. / Na zahodu je manj težke industrije ali na vzhodu več.  
 / Na zahodu prevladujejo nove industrijske panoge, na vzhodu stare industrijske panoge. / Na zahodu moderna tehnologija, na vzhodu zastarela tehnologija.  
*Za tri pravilne odgovore 3 točke, za dva 2 točki, za enega 1 točka.*

**C2 – EVROPA**

27. 1 – Zagreb, 2 – Tirana, 3 – Bukarešta, 4 – Sofija  
*Za štiri pravilno vpisana mesta 2 točki, za tri ali dve 1 točka.*
28. Nacionalna pestrost / mednacionalni spori / verska pestrost / slabša gospodarska razvitost / obdobje tranzicije / prestrukturiranje gospodarstva / denacionalizacija in privatizacija / območje odseljavanja / podoben zgodovinski in politični razvoj (socializem / Turki) / razpad in nastajanje novih držav) / pogosti vojaški spopadi v preteklosti / prevladujejo slovanski narodi.  
*Za tri pravilne odgovore 2 točki, za dva 1 točka.*
29. *Območje A:* Ravninski, nižinski relief / rodovitna prst / bližina rek.  
*Območje B:* Visok naravni prirastek / visoka rodnost / muslimanska vera / tradicionalni način življenja / slaba gospodarska razvitost.  
*Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.*
30. 1 – Bošnjaki / Muslimani, 2 – Hrvati, 3 – Srbi / bosanski Srbi  
*Za tri pravilne odgovore 2 točki, za dva 1 točka.*
31. *Opis vzroka:* Vdori Turkov v preteklosti so pognali v beg veliko prebivalstva, ki se je pomešalo med seboj. / Med turško nadoblastjo je del prebivalstva prevzel muslimansko vero. / Pogosto menjavanje mej v preteklosti. / Etnične in politične meje se ne ujemajo.  
*Pojasnitev posledice:* Po razpadu Jugoslavije je izbruhnila vojna. / Spopadi med posameznimi narodi. / Zaradi vojne je BiH sestavljena iz dveh delov. / BiH sestavljata Federacija BiH in Republika Srbska. / Politične selitve. / Močno odseljavanje (begunci). / Veliko notranjih migracij. / Močno gospodarsko nazadovanje. / Etnično bolj homogena območja.  
*Za smiseln opis vzroka in pojasnitev posledice 2 točki, za pravilen opis ali pravilno pojasnitev 1 točka.*

**IZPITNA POLA 2 (Geografija Slovenije)****D1 – SLOVENIJA**

1. Bukev  
**1 točka**
2. – listnati / mešani gozdovi  
– iglasti gozdovi  
– 1600 do 1950 m  
– smreka  
– macesen  
*Za pet ali štiri pravilne odgovore 2 točki, za tri ali dva 1 točka.*
3. Prisojna pobočja  
*Opis:* Rodovitna prst. / Rjava prst, ki je zelo primerna za vinograde in sadovnjake, v Primorju tudi za oljčnike. / Manjša nevarnost pozebe (lege v termalnem pasu). / Na prisojnih so uredili vinograde, sadovnjake, v Primorju tudi oljčnike. / Zaradi intenzivne rabe tal (kmetijske usmeritve) je prst na prisojnih zelo spremenjena.  
*Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.*
4. *Tip prsti:* oglejena prst (gleji, glejsoli) / šotna prst (šotno-mineralna prst). *Odgovor šota ni pravilen. Značilnost:*  
– *Oglejena prst:* kislota prst / velika zbitost / glinasta tekstura / malo hranil (slaba rodovitnost) / slaba zračnost (malo kisika) / sivkasto-modrikast horizont zaradi redukcijskih procesov / nastala z oglejevanjem.  
– *Šotno-mineralna prst:* šotni horizont (horizont iz slabo preperle organske snovi) / malo hranil (slaba rodovitnost) / slaba zračnost / kislota prst.  
*Ovrednotenje:* Zaradi svojih lastnosti (vlažnost, kislota, zbitost, malo hranil) prst ni primerna za kmetijstvo. / Primerna je kvečjemu za ekstenzivne travnike, travnike slabše kakovosti (krma za konje). / Primerne postanejo po hidromelioracijskih posegih, vendar je kmetovanje na takih površinah drago (vzdrževanje hidromelioracijskih jarkov, visoki stroški za izboljšanje kemičnih in fizikalnih lastnosti prsti).  
*Za tri pravilne odgovore 3 točke, za dva 2 točki, za enega pa 1 točka.*
5. *Vzrok za izsuševanje:* Velika potreba po novih kmetijskih, obdelovalnih površinah. / Socialistično kmetijstvo je potrebovalo veliko novih kmetijskih površin, na katerih so ustanavljali agrokombinate in zadruge. / Politična direktiva, da se kar največ t. i. »nekoristnih« zemljišč spremeni v koristna. / Pridobivanje novih kmetijskih zemljišč zaradi težnje po samozadostnosti. / Zaradi naraščanja števila prebivalstva povečana potreba po hrani. *Odgovor »za naselitev« ni pravilen.*  
*Vzrok za ohranjanje mokrišč:* Uravnavajo vodni režim (preprečujejo poplave in pretirano izsuševanje). / Območja velike biotske pestrosti. / Dejavniki ravnovesja v pokrajini. / Izobraževalni pomen. / Omogočajo razgradnjo škodljivih snovi v vodi (ledvice pokrajine).  
*Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.*

**D2 – SLOVENIJA**

6. *Družba:* postindustrijska / poindustrijska / na prehodu iz industrijske v postindustrijsko / terciarna družba / informacijska družba.  
*Delež:* 39,4 %.  
*Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.*
7. *Živilska industrija:* velik trg / v mestu je veliko potrošnikov  
*Tekstilna industrija:* veliko delovne sile / veliko delovne sile z nižjo izobrazbo / vpliv politike policentričnega razvoja / tradicija.  
*Pohišvena industrija:* obsežni gozdovi v okolici / bližina surovine (les).  
*Za tri pravilne odgovore 2 točki, za dva 1 točka.*

8. B, C, D in A.  
*Za štiri pravilne odgovore 2 točki, za tri in dva 1 točka.*
9. *Gospodarska panoga: trgovina*  
*Utemeljitev: Smo del razvitega sveta, za katerega je značilno potrošništvo. / Nakupovanje je postalo oblika preživljanja prostega časa. / Dvig življenjskega standarda prebivalstva. / Odpiranje velikih trgovskih centrov s pestro ponudbo. / Hiter način življenja, zaradi česar kupujemo predvsem že izgotovljene izdelke.*  
*Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.*
10. S staranjem prebivalstva bo manj aktivno zaposlenih. / Počasnejša gospodarska rast. / Več sredstev bomo morali namenjati za pokojnine in socialne zadeve. / Obremenjenost plač z višjimi prispevki. / Manj bo sredstev za naložbe. / Primanjkovalo bo delavcev v nekaterih poklicih. / Potrebni bo manj šol in vrtcev ter manj učiteljic in vzgojiteljic. / Graditi bomo morali več domov za ostarele. / Bolj bo obremenjen zdravstveni in pokojninski sistem. / Priseljevanje tuje delovne sile.  
*Odgovor, ki je prepisan z naslova članka, se ne upošteva.*  
*Za smiselno pojasnitev dveh različnih posledic 2 točki, za eno 1 točka.*

## E1 – SLOVENIJA

11. 0 °C. *Odgovor brez merske enote se ne upošteva.*  
**1 točka**
12. – Koprsko primorje / Slovenska Istra / Šavrinsko gričevje  
– Vipavska dolina z Goriškim poljem / Vipavska dolina / Vipavska brda  
– Kras / matični Kras  
*Za tri pravilne odgovore 3 točke, za dva 2 točki, za enega pa 1 točka.*
13. *Črka: B*  
*Kamnina: fliš*  
*Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.*
14. Obe sta flišni regiji. / V obeh prevladujejo sedimenti terciarne starosti. / Rečni relief. / Za obe je značilna usmeritev v sadjarstvo. / Podpovprečna gostota poselitve. / Površinsko vodno pretakanje. / Slabše dostopni območji.  
*Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.*
15. – Potrebe slovenskega gospodarstva zaradi izgube pristanišča v Trstu po 2. sv. vojni. / Izgradnja železnice za povezavo pristanišča z zaledjem.  
– Številna delovna mesta v industriji, pristanišču in storitvenih dejavnostih so vplivala na močno priseljevanje iz drugih republik tedanje države. / Mešana narodnostna sestava zaradi priseljevanja iz jugoslovanskih republik. *V odgovoru mora biti jasno razvidna sprememba v narodnostni sestavi prebivalstva, samo priseljevanje ni dovolj.*  
*Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.*

## E2 – SLOVENIJA

16. Narodno/narodnostno mešano ozemlje  
**1 točka**
17. Madžarska in italijanska narodna manjšina / Madžari in Italijani  
**1 točka**
18. 1 – Kanalska dolina, 2 – Rezija, 3 – Beneška Slovenija/Benečija  
*Za tri pravilne odgovore 2 točki, za dva 1 točka.*



19. Obiskovanje državne šole s slovenskim jezikom. / Delovanje športnih in drugih društev. / Delovanje kulturnih društev, slovenskega gledališča, Narodne knjižnice. / Ohranjanje slovenskih običajev. / Izdaja publikacij in časopisov v slovenskem jeziku. / Radijske in televizijske oddaje v slovenskem jeziku. / Raba dvojezičnosti: javni uradi, krajevne table, napisi ...  
*Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.*
20. Črka: B  
*Pojasnitev:* Dlje časa se je ohranila tradicija. / Skromnejše dnevne selitve v kraje in mesta z neslovenskim prebivalstvom. / Na kmečkem podeželju se je bolj ohranil slovenski jezik. / Ni vpliva bližnjega večjega središča. / Daljša meja s Slovenijo. / Prometna odmaknjenost. / Manj priseljevanja večinskega prebivalstva. / Ostarelo prebivalstvo ohranja slovenski jezik.  
*Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.*
21. Pomanjkanje industrije in zaposlitve oziroma delovnih mest. / Slabe razmere za kmetijstvo, usmerjenost v kmetijstvo. / Prometna oddaljenost regije. / Gospodarska nerazvitost regije. /  
*Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.*